

Ucub

*Kalbî hastalıklardan biri de ucubtur. **Ucub**, insanın fazilet ve ibadetlerine güvenerek, kendini diğer insanlara karşı üstün görmesi ve beğenmesi, yani yaptığı ibadet ve hasenatları kendisinden bilerek onlara güvenmesi ve kendisinin kurtulacağını zannetmesidir.* Halbuki yaptıklarına itimat edip güvenmek insanı dalalete atar. Çünkü işlediği haseneler ve yaptığı ameller kendi malı değildir. Cenab-ı Hak bir ayette mealen

“Sana gelen her iyilik Allah’tandır. Sana gelen her kötülük ise nefsendendir.”

buyurmaktadır. Buna göre insana her ne iyilik, hayır, hasene, maddi ve manevi menfaat isabet etse, bunlar hep Allah’tandır. Zira her şey Allah’ın lütuf ve ihsanıdır. Eğer O’nun lütuf ve ihsanı olmazsa insan helak olur. İnsana her ne günah, hata, seyyie isabet etse bunların hepsi kendi nefsinden ve kusurundandır.

Ucubun sebepleri çoktur; ibadet, hasenat, ilim, servet, makam, rütbe ve neseb gibi. İnsanın bunlara sahiplenip, güvenmesi büyük bir hatadır. Rivayette vardır ki, günahkar bir insanın günahından dolayı ağlayıp inlemeleri, güzel sada ile tesbih eden bir insanın halinden Allah’a daha sevimlidir. Çünkü, bu ikinci adamın yaptığı tesbihten ucub ve gurura düşme ihtimali vardır.

Ucubun tehlikelerinden biri de başkasının ilmine ve fikrine tenezzül etmeyip, kendi malumatıyla iktifa etmekle maddi ve manevi kemalat ve faziletlerden mahrum kalmaktır. Ucub sahibi bir insan, her yaptığına doğru, eksikliklerinin ise fazilet olduğunu zanneder. Bundan dolayı diğer insanları cahil ve hakir görür ve helakete gider. Halbuki insan hüsnüzanna memurdur. Yani herkesi kendisinden üstün bilmelidir.

Bir insan günah işler, günahından dolayı Allah’tan korkar ve tövbe eder ve bu vesileyle cennete gider. Diğer bir insan da ibadetle meşgul olur ve birçok hasenat işler, onlara güvenip itimat ettiğinden dalalete düşer ve cehenneme girer.

Ucubun tehlikelerinden bir diğeri ise, akıbetinden emin olmaktır. Halbuki hiç kimse akıbetinden ve Allah’ın azabından emin olamaz. Allah’ın azabından emin olmak ise Allah’ın gazabını kendine celbetmeye vesiledir.. O halde insan havf ve reca’ ortasında olmalıdır. Yani, hem Allah’ın azabından korkmalı, hem de rahmetini ümit etmelidir.

Ucub sahiplerinin bir hatası da kendilerini çokça methederek, nefislerini ayıplardan tezkiye etmeleridir. Halbuki Cenab-ı Hak Kur'ân-ı Kerim'de **“Nefsinizi tezkiye etmeyiniz.”** buyurmaktadır. Bu ayetten anlaşılıyor ki, nefsini temize çıkarmak büyük bir tehlikedir.

Ucbe düşen bir insanın diğer bir hatası da yaptığı hata ve günahların zararını düşünmediğinden tövbe etmemesidir.

Peygamber Efendimiz (asm) ucubun günahların en büyüklerden biri olduğunu şöyle ifade buyurmuştur:

“Siz hiç günah işlemesenz bile ben onun daha büyüğünden sizin için korkarım. O da ucubtur, ucubtur.”

Anlaşılıyor ki, insan hiç günah işlemese bile yaptığı ibadetlerden dolayı ucbe düşebilir, böylece büyük bir günaha girebilir.

Bişr b. el-Mansur ibadete fazla devam ettiği için, onu görenler Allah'ı ve ölümü hatırlardı. Bir gün namazı biraz fazla uzattı, arkadan bir adam onu takdirle seyrediyordu. Bunun farkına varan Bişr,

“Sen benim ağır namaz kıldığıma bakma, aslında bu mühim bir iş değildir. İblis de uzun zaman melekler arasında ibadet ettikten sonra gideceği yere gitti.”

dedi. Bu ifadeler -hâşâ- namazı hafife almak değil de yapılan ibadetin insanı ucbe götürebilme ihtimalinden dolayı beyan edilmiştir.

Kalbî hastalıkların bir çoğu gibi, ucubun da sebebi cehalettir. Bu hastalığın yegane çaresi de ilimdir. Yani, insan, kendisini aciz, fakir, kusurlu ve zayıf bilmekle ve verilen nimetlerin bir anda elinden çıkabileceğini düşünmekle ucubtan kurtulur.